

v10 **Ville Pointdevue**

Κυριακή 7 Φεβρουαρίου 2021 | Documento

Ζητείται ελπίς... εκπέμποντας σήμα κινδύνου

Σημαντικές επανεκδόσεις του έργου του και μία έκδοση για τον άνθρωπο Αντώνη Σαμαράκη με αφορμή το περσινό αφιερωματικό έτος στον συγγραφέα

Γράφει ο

Νίκος Μαθιουδάκης
 Επισκέπτης καθηγητής,
 Πανεπιστήμιο της Γρανάδας

Το 2020 συμπληρώθηκαν 100 χρόνια από τη γέννηση του Αντώνη Σαμαράκη, οπότε το ΥΠΠΟΑ το είχε ανακηρύξει αφιερωματικό έτος στον Έλληνα λογοτέχνη. Ομως το 2020 ήταν απρόβλεπτος χρόνος παγκοσμίως, καθώς η πανδημία κατάφερε να απορρυθμίσει την κοινωνική και πολιτιστική ζωή σε ολόκληρο τον κόσμο.

Παρά την πρωτόγνωρη δυστοπική κατάσταση, κατά τη γνώμη μου δεν χάθηκε η ευκαιρία να έρθουμε σε επαφή με τις λέξεις και τις ιδέες του Αντώνη Σαμαράκη, ο οποίος είναι από τους πλέον πολυβραβευμένους και πολυμεταφρασμένους Νεοέλληνες λογοτέχνες. Πολυβραβευμένος γιατί έλαβε το Κρατικό Βραβείο Διηγήματος (1962), το Βραβείο Μυθιστορήματος των 12 (1966), το Μεγάλο Βραβείο Αστυνομικής Λογοτεχνίας (Γαλλία 1970), το Βραβείο Λογοτεχνίας Ευρωπαϊκής Ένωσης (Βρυξέλλες 1982) και το Κρατικό Βραβείο Τεχνών και Λογοτεχνίας (Γαλλία 1995). Πολυμεταφρασμένος γιατί έργα του έχουν μεταφραστεί σε 33 γλώσσες, σε 114 ξένες εκδόσεις.

Πέρα λοιπόν από τις δυσκολίες που έφερε η προηγούμενη χρονιά, καρποφόρησαν και δύο σπουδαίες εκδοτικές πρωτοβουλίες: η έκ-

δοση των απάντων των έργων του από τις Εκδόσεις Ψυχογιός και ένα αφιερωματικό λεύκωμα από το ΥΠΠΟΑ. Και οι δύο αυτές πρωτοβουλίες, όπως και διάφορες άλλες δράσεις που πραγματοποιήθηκαν, πυροδότησαν τόσο το ενδιαφέρον του αναγνωστικού κοινού όσο και την εκ νέου ανάγνωση και μελέτη των έργων του. Όπως ομολογεί η Ελένη Σαμαράκη, «η αγάπη στον άνθρωπο καθόρισε και οδήγησε τα βήματά του», φωτίζοντας όχι μονάχα τη λογοτεχνική του φύση αλλά και την ανθρώπινη ύπαρξή του.

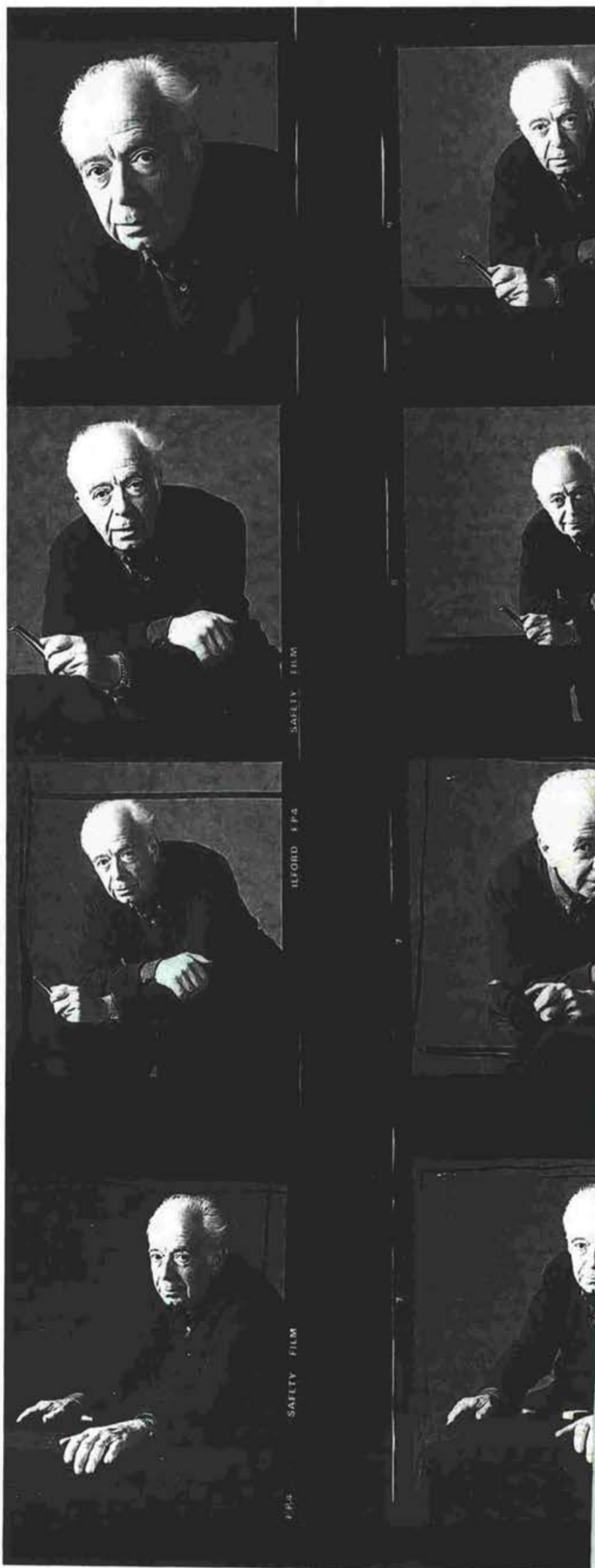
Ο Αντώνης Σαμαράκης είναι αιχμηρός και ευθύβουλος μες στη συγγραφική του απλότητα, καθώς ως λογοτέχνης δεν φωνάζει απλώς για να ακουστεί, δεν κουνάει το δάκτυλο απλώς για να επικρίνει, αλλά αρθρώνει λόγο αντίστοιχο στο μπόι των ανθρώπων για να υπερασπιστεί το δίκαιο.

Η λογοτεχνία του είναι απλές κουβέντες που νιώθει πως σ' τις ψιθυρίζουνε χαμηλόφωνα: τα λόγια του γεμάτα φως, έτοιμα να διαλύσουν κάθε ίχνος σκοταδιού ή/και σκοταδισμού που κατατρώνει ψυχικά τον καθένα, οι ιδέες του γεμάτες δύναμη, έτοιμες να ορμήσουν σε κάθε τοίχο αδικίας που ορθώνεται μπρος στον οποιονδήποτε.

Αν θέλουμε να ονοματίσουμε έναν λογοτέχνη που αγάπησε τη νεολαία και μάλιστα στην ευαίσθητη ηλικία της εφηβείας, δεν θα λέγαμε άλλο όνομα από αυτό του Αντώνη Σαμαράκη, ο οποίος υπήρξε περισσότερο φίλος των νέων παρά αντίμαχος, ενώ μέσα από τα κείμενά του υπήρξε πραγματικός δάσκαλος και όχι καθηγητής καθέδρας.

📷

Φωτογραφική σύνθεση με πορτρέτα του Αντώνη Σαμαράκη με την οποία φιλοτεχνήθηκε το εξώφυλλο της έκδοσης του ΥΠΠΟΑ

SAFETY FILM

LEFORD F 4

SAFETY FILM

F 4

Ο Αντώνης Σαμαράκης είναι αιχμηρός και ευθύβουλος μες στη συγγραφική του απλότητα, καθώς ως λογοτέχνης δεν κουνάει το δάκτυλο απλώς για να επικρίνει, αλλά αρθρώνει λόγο αντάξιο στο μπόι των ανθρώπων για να υπερασπιστεί το δίκαιο

Το έργο του είναι παρακαταθήκη για τις μελλούμενες γενιές, μιας και προτάσσει στοιχεία γόνιμα για διαρκή διάλογο (όπως ανθρωπιά και συμπόνια στο δράμα κάθε ανθρώπου), αναδεικνύοντας το πιστεύω του για την κοινωνική αποστολή της λογοτεχνίας. Ο λόγος του, η γλώσσα του, το ύφος του, υποταγμένα σε μία μονάχα αρχή: αγάπη για τον άνθρωπο, πίστη στη δύναμη του καλού και αγαθού ενάντια στο κακό και μοχθηρό.

Σε μια εποχή όπως τα δύσκολα χρόνια που έζησε, ο Αντώνης Σαμαράκης στυλώνει ανάστημα καιρικό και δυναμικό, καθώς ξεπροβάλλει από τα λόγια του ένα τεράστιο «Αρνούμαι»: «Οχι, δεν μπορώ να συμβιβαστώ!... Δεν μπορώ να εξακολουθώ να 'μαι μέσα σ' αυτόν τον κόσμο σαν να μην έχει συμβεί τίποτα, σαν να μη συμβαίνει τίποτα!...». Και με παρόμοιο σθένος οι λέξεις του και οι φράσεις του και οι ιδέες του εντυπώνονται στον νου μας σαν να ειπώθηκαν σήμερα για πρώτη φορά. Εν ονόματι της λογοτεχνίας, εν ονόματι του ανθρώπου, ο Σαμαράκης ποιεΐ ήθος.

Σε ένα δίτομο εκδοτικό τόλμημα (μεγέθους 1.400 και πλέον σελίδων) οι Εκδόσεις Ψυχογιός συμπεριλαμβάνουν όλα τα μέχρι σήμερα δημοσιευμένα έργα του Αντώνη Σαμαράκη σε μια προσεγμένη και καλόγουστη έκδοση. Ο πρώτος τόμος περιέχει τη συλλογή διηγημάτων «Ζητείται ελπίς», το μυθιστόρημα «Σήμα κινδύνου», τη συλλογή «Αρνούμαι» και το μυθιστόρημα «Το λάθος», ενώ ο δεύτερος τη συλλογή «Το διαβατήριο», τη συλλογή «Η κόντρα», την αυ-

τοβιογραφία του «1919-», το μυθιστόρημα «Εν ονόματι» και τα «Ποιήματα». Αξίζει βέβαια να γίνει ειδική μνεία στον Θάνο Κακολύρη, ο οποίος ανέλαβε με ιδιαίτερο γούστο τον μοντέρνο σχεδιασμό των εξωφύλλων.

Η επανέκδοση των έργων του Σαμαράκη και η ολοκληρωμένη έκδοση του δίτομου των «Απάντων» (για πρώτη φορά) είναι ευκαιρία για μια ουσιαστική επανάγνωση του έργου του πολυβραβευμένου συγγραφέα, προσεγγίζοντας τις λογοτεχνικές και ιδεολογικές παραμέτρους του από διαφορετικές οπτικές γωνίες. (Ένα ευχάριστο νέο είναι πως πριν από λίγες μέρες κυκλοφόρησε το ανέκδοτο έργο του Αντ. Σαμαράκη με τίτλο «Γατί είμαι χριστιανός» από τις Εκδόσεις Ψυχογιός. Σημαντικό γεγονός τόσο για τους αναγνώστες όσο και για τους μελετητές.)

Στο πλαίσιο της ανακήρυξης του 2020 ως Έτους Αντώνη Σαμαράκη από το ΥΠΠΟΑ, η διεύθυνη Γραμμάτων (με πρωτεργάτισσα τη Σίσσυ Παπαθανασίου, μαζί με τον Θανάση Νιάρχο) εκδίδει ένα πολυτελές λεύκωμα με κείμενα για τη ζωή και το έργο του λογοτέχνη, καθώς και σπάνιο φωτογραφικό και αρχειακό υλικό. Ως ένθετο μέσα στο λεύκωμα, σε διαφορετικό χαρτί και σε μικρότερο μέγεθος, «επισημαίνεται» ένα απάνθισμα αποσπασμάτων από το έργο του με τον γενικό τίτλο «Διά χειρός», δίνοντας στον αναγνώστη μια υπέροχη λογοτεχνική αίσθηση του ύφους του Σαμαράκη. Το άρτιο αισθητικό αποτέλεσμα οφείλεται στη φροντίδα της Βάσως Αβραμοπούλου.

Στο πρώτο μέρος του λευκώματος ο συγγραφέας Σαμαράκης παρουσιάζει τον άνθρωπο Αντώνη. Στο δεύτερο μέρος άνθρωποι της λογοτεχνίας αλλά και προσωπικότητες που επηρέασαν την πολιτική και την πνευματική ζωή του τόπου μιλούν για τον κοινωνικό αντίκτυπο του έργου του. Τέλος, στο τρίτο μέρος παρουσιάζεται σπάνιο αρχειακό υλικό (όπως φωτογραφίες, αποκόμματα εφημερίδων, εξώφυλλα έργων, χειρόγραφες σημειώσεις κ.ά.) ως άρρητη βιογραφία του λογοτέχνη στον τόπο και τον χρόνο που έζησε. Σημειώτεον πως ο συντονισμός της έρευνας του αρχείου του συγγραφέα και η τεκμηρίωση της εργοβιογραφίας για τη δημιουργία του μνημειώδους αυτού έργου αποτελούν ευθύνη της εξαιρετικής συναδέλφου και έμπειρης ερευνήτριας Μαρίας Βλασσόπουλου, προϊσταμένης της Μπεννακείου Βιβλιοθήκης της Βουλής, στην οποία φυλάσσεται πλέον το αρχείο του Αντώνη Σαμαράκη (μετά την παραχώρηση από τη σύζυγό του Ελένη).

Καταληκτικά λοιπόν, όπως εύστοχα τονίζεται στο «Αντί προλόγου» του τόμου, «σε μια εποχή που εκπέμπει "Σήμα κινδύνου", όλο και περισσότερα χείλη ψελλίζουν το "Ζητείται ελπίς", όλο και περισσότεροι νέοι ογομυρμυρίζουν ένα "Αρνούμαι" σε ό,τι τους ενοχλεί, αφήνοντας πίσω κάποιο μικρότερο ή μεγαλύτερο "Λάθος"». Ο τόμος «Αντώνης Σαμαράκης - Μια διαδρομή στον 20ό αιώνα» είναι έκδοση του υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού με τη συνεργασία της Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Νεοελληνικών Σπουδών.